

Цілі виробничого навчання:

Навчальна мета передбачає:

- міцне засвоєння та усвідомлення обсягу загально технічних та спеціальних З, У, Н за обраним фахом шляхом практичних її застосувань у виробничій діяльності;
- формування, закріплення і розвиток умінь та навичок планування і здійснення виробничого процесу;
- формування і розвиток умінь і навичок застосування знань для розв'язання навчально-виробничих завдань пошукового характеру;
- формування готовності до оволодіння сучасними технікою та технологією виробництва.

Розвивальна мета передбачає формування:

- раціонального мислення та творчості;
- пізнавальної активності та самостійності;
- уваги, спостережливості;
- критичного, аналітичного та логічного мислення;
- вміння та навички самовдосконалення в обраній професії;
- звички планувати та контролювати свою працю.

Виховна мета спрямована на виховання:

- культури навчального процесу;
- поваги до праці, обраної професії;
- моральних якостей учнів як особистостей;
- дисципліни, сумлінності, відповідальності, ініціативи.

Методи виробничого навчання

Методи виробничого навчання – основні способи діяльності майстра та учнів ПТНЗ, завдяки яким учні оволодівають знаннями, уміннями і навичками, професійною майстерністю, розвивають творчі здібності, розумові і фізичні сили.

Методи навчання здійснюються через різні прийоми.

Прийом – окрема визначена дія, складова процесу здійснення будь-якого методу навчання.

Класифікація методів виробничого навчання

I. Методи за джерелом інформації

1. Словесні методи (інструктаж, бесіда, пояснення, розповідь, робота з друкованим джерелом інформації):

- дозволяють в короткий термін передати велику за обсягом інформацію;
- розвивають абстрактне мислення;
- розвивають в учнів здібності до правильного, глибокого та осмисленого сприйняття докільля і визначення сутності предметів, явищ, зв'язків та закономірностей між ними.

2. Наочні методи (візуальне сприйняття дійсності, поєднання наочного сприйняття і слова):

- демонстрація об'єктів і процесів, що вивчаються, у натуральному, природному вигляді (роздатковий матеріал, макети, моделі, натуральні зразки, показ прийомів роботи, проведення дослідів);
- демонстрація зображень, у тому числі символічних, умовних (креслення, схеми);
- демонстрація за допомогою інформаційних ТЗН.

3. Практичні методи (вправи, лабораторно-практичні роботи, рішення виробничих і технічних задач, дослідження, самостійна практична робота учнів).

4. Вправи – основний метод виробничого навчання.

II. Методи за характером пізнавальної діяльності.

1. Репродуктивні:

- пояснювально-ілюстративний (учні слухають пояснення та спостерігають за показом майстра; використовується переважно на початкових етапах навчання).
- Репродуктивний (виконання учнями прийомів та операцій за зразком, показаним майстром; виконання робіт згідно з інструкційно-технологічною карткою; вправи на тренажерах за докладно розробленою інструкцією; контроль процесу та підсумки роботи за вказівкою майстра).

2. Продуктивні:

- частково-пошуковий (виконання завдань за технологічною карткою, яка не має інструктивних вказівок; самостійні роботи на тренажерах при різних режимах та ситуаціях; прийняття оптимальних рішень при роботі в незвичних умовах; пошук причинно-наслідкових зв'язків);
- дослідницький (самостійне визначення технології та режимів виконання завдань; проведення досліджень для встановлення закономірностей та алгоритмів технологічних процесів; планування і виконання індивідуальних та кваліфікаційних робіт або курсових і дипломних проектів).

III. Проблемно-розвивальні методи

- монологічне проблемне викладання;
- діалогічне проблемне викладання;
- евристичний;
- алгоритмічний;
- програмований.

Методи активного навчання:

Традиційні (неімітаційні) Інноваційні (імітаційні, ігрові)

- лабораторно-практичне заняття;
- самостійне виконання навчально-виробничих робіт;
- виробничий семінар;
- виробнича практика;
- виконання індивідуальних завдань;

- дискусія з мозковим штурмом;
- програмоване навчання;
- дослідницька робота - розробка варіантів рішень;
- імітаційні вправи;
- індивідуальний тренінг;
- аналіз конкретних ситуацій;
- розігрування ролей;
- ігрове проектування;
- ігри, ділові ігри

Типи і види уроків виробничого навчання

У сучасній педагогічній практиці найбільш розповсюджена класифікація уроків згідно з визначенням основної дидактичної мети, що вирішується на тому чи іншому уроці.

Тип уроку визначається основною дидактичною метою. Вид уроку – це засіб його реалізації (або вказує на методику його проведення).

За формою проведення можна окремо виділити такі групи нетрадиційних уроків:

- уроки у вигляді змагань та ігор (конкурси, турніри, ділові ігри, вікторини тощо);
- уроки у вигляді публічного спілкування;
- уроки, що опираються на фантазію;
- уроки, комбіновані з іншими організаційними формами навчання (урок-консультація, урок-практикум тощо);
- уроки, основані на імітації діяльності проведення громадсько-культурних заходів;
- уроки, основані на нетрадиційній (інноваційній) діяльності учнів (уроки-взаємонавчання, уроки співпраці, уроки самоуправління тощо);
- інтегровані, бінарні уроки.

Класифікація типів і видів уроків виробничого навчання

Тип уроку Основна дидактична мета Вид уроку

Урок формування первинних умінь Сприйняття і первинне усвідомлення нової навчальної інформації; показ нових трудових прийомів і операцій трудової діяльності; формування первинних умінь правильного виконання окремих прийомів з дотриманням правил безпеки - інструктаж;

- екскурсія;
- кіно;
- вправа;
- тренаж

Урок формування складних умінь Закріплення і розвинення умінь виконання окремих прийомів і операцій трудової діяльності з дотриманням якості в роботі; формування умінь і навичок по об'єднанню декілької простих операцій в одну складну при раціональному використанні урочного часу - лабораторно-практичні заняття;

- вправи;
- імітаційний тренаж;
- самостійна робота

Урок вдосконалення вмінь та формування навичок Удосконалення та систематизація умінь при виконанні складних робіт, формування навичок при вирішенні складних виробничих завдань - аналіз конкретних ситуацій;

- конкурс;
- виконання індивідуальних робіт;
- дослідження

Урок комплексного застосування З, У, Н при виконанні НВР Розвинення критичності, аналітичності, логічності мислення, самостійності та творчості учнів при виконанні НВР; комплексне застосування набутих З, У, Н - ділова гра;

- аналіз конкретних ситуацій;
- виконання індивідуальних робіт;
- ігрове проектування

Контрольно-перевірочний урок Виявлення глибини знань, перевірка і оцінка умінь і навичок виконання окремих операцій та складних і комплексних робіт; виявлення недоліків в З, У, Н та їх причин; отримання даних для атестації учнів - залік;

- тестування;
- контрольно-перевірочна робота;
- імітаційні вправи;
- конкурс;
- гра

У сучасній дидактиці вживається поняття «синтетичний урок», сутність якого полягає в тому, що повторення попереднього навчального матеріалу зливається з введенням нової навчальної інформації та її закріпленням. При цьому відбувається непомітне «входження» учнів в нову тему та її ефективне засвоєння. Вивчення нового матеріалу, таким чином, починається вже на етапі актуалізації опорних знань, а закріплення ведеться паралельно із сприйманням нової інформації.

Алгоритм підготовки майстра виробничого навчання до занять

Готуючись до уроку, майстер в/н повинен:

- проаналізувати підсумки попередніх занять з метою виявлення причин недоліків та внесення змін і доповнень у наступний урок;
- визначити основну дидактичну мету уроку;
- визначити тип, вид, структуру уроку та час, відведений для проведення кожного його елемента;
- скласти план уроку;
- підготувати науково-технічну та методичну літературу, а також матеріали з передового досвіду за темою уроку;

- намітити практичні та навчально-виробничі роботи, вправи, завдання для самостійної роботи учнів під час закріплення нового навчального матеріалу;
- підготувати дидактичне і матеріально-технічне забезпечення уроку;
- визначити між предметні (внутрішньо предметні) зв'язки та прийоми їх реалізації на уроці;
- визначити типові помилки, яких допускаються учні під час вправ, намітити засоби їх попередження або виправлення;
- підготуватися до показу на уроці наочних засобів, експериментів, нових операцій і прийомів трудової діяльності;
- спланувати методику контролю якості З, У, Н учнів на уроці.

Вимоги до змісту структурних елементів уроку виробничого навчання

I. Вступний інструктаж.

Вступний інструктаж – сукупність методів і прийомів виробничого навчання, які використовуються на початку занять з метою підготовки учнів до активного, безпомилкового і свідомого виконання практичних завдань.

Алгоритм проведення вступного інструктажу:

- повідомлення теми і мети уроку;
- цільова установка учнів;
- перевірка З, У, Н за матеріалами уроків, взаємопов'язаних з метою уроку і необхідних для його проведення;
- пояснення характеру і призначення запланованої на уроці роботи;
- пояснення нової теоретичної навчальної інформації;
- демонстрація нових операцій і прийомів трудової діяльності;
- ознайомлення учнів з матеріалами, інструментами та приладами, які вперше будуть застосовуватися на уроці, та правилами техніки безпеки при роботі з ними;
- вивчення інструкційної та інструкційно-технічної (технологічної) документації;
- пояснення та показ способів раціональної організації робочих місць учнів при виконанні завдань;
- інформація про типові помилки та способи їх попередження;
- опитування учнів та пробне виконання ними нових прийомів роботи з метою перевірки засвоєння матеріалу вступного інструктажу;
- відповіді на запитання учнів.

II. Поточний інструктаж.

Поточний інструктаж – сукупність методів виробничого навчання, при використанні яких інструктивна діяльність майстра орієнтована на диференційний та індивідуальний підхід до учнів під час закріплення ними нової навчальної інформації шляхом її застосування у самостійній практичній діяльності

Реалізація поточного інструктажу передбачає:

- видача завдань для самостійної роботи учнів;
- пояснення послідовності виконання завдань;

- розподіл учнів за робочими місцями;
- повідомлення про критерії оцінювання практичної діяльності учнів;
- індивідуальний поточний інструктаж шляхом проведення цільових обходів робочих місць учнів.

Приблизні цілі обходів робочих місць:

- перевірка правильності організації робочих місць учнів та дотримання ними правил техніки безпеки;
- перевірка правильності виконання учнями нових прийомів та технологічного процесу виконання робіт;
- перевірка умінь користуватися кресленнями, інструкційними та технологічними картами;
- надання допомоги учням;
- перевірка ходу виконання робіт (між операційний контроль);
- перевірка якості роботи учнів та виконання ними норм часу;
- приймання та оцінювання робіт.

III. Заключний інструктаж.

Заключний інструктаж – підбиття підсумків виконання учнями трудових завдань з використанням сукупності методів виробничого навчання, які застосовувалися на уроці; об'єктивне оцінювання підсумків їх практичної діяльності.

Проведення заключного інструктажу передбачає:

- аналіз умінь учнів застосовувати нову навчальну інформацію, що вивчалася на уроці;
- аналіз причин помилок учнів та застосування засобів їх усунення;
- повідомлення та обґрунтування оцінок, отриманих учнями на уроці;
- аналіз дотримання правил техніки безпеки праці, організації робочих місць учнів;
- розгляд випадків нераціонального використання урочного часу;

Схема плану уроку виробничого навчання

Тема

програми _____

Тема

уроку _____

Мета уроку:

- навчальна – які професійні З, У, Н формуються, закріплюються і розвиваються на уроці;
- розвивальна – які операції і прийоми розумової діяльності учнів розвиваються на уроці;
- виховна – які якості особистості учнів формуються і розвиваються на уроці.

Тип

уроку _____

—
Вид
уроку _____

—
Дидактичне забезпечення (за допомогою якого здійснюється процес навчання) _____

—
Матеріально-технічне забезпечення (за допомогою якого всі учні здійснюють свою практичну діяльність) _____

—
Міжпредметні
зв'язки _____

Перелік практичних
завдань _____

Список основної і додаткової
літератури _____

*** Методична мета вказується тільки при проведенні відкритих уроків.

Хід уроку

I. Організаційна частина (~5 хв.):

- перевірка наявності учнів;
- перевірка готовності учнів до уроку;
- допуск з техніки безпеки.

II. Вступний інструктаж (~40 хв.):

1. Актуалізація знань:

- повідомлення теми програми і уроку;
- цільова установка проведення уроку;
- перевірка опорних З, У, Н учнів, необхідних їм для подальшої роботи на уроці;
- аналіз і доповнення відповідей учнів, підбиття підсумків.

2. Викладання нового матеріалу:

- повідомлення нової навчальної інформації;
- показ нових прийомів трудової діяльності;
- пояснення характеру і послідовності роботи учнів на уроці;
- повідомлення про передовий досвід за темою уроку;
- опитування учнів і пробне виконання ними нових прийомів, показаних майстром;
- відповідь майстра на запитання учнів;
- підбиття підсумків вступного інструктажу.

III. Поточний інструктаж (~270 хв.):

- видання завдань для самостійної роботи учнів та пояснення порядку їх виконання;
- розподіл учнів за робочими місцями;

- повідомлення про критерії оцінювання виконуваних робіт;
- цільові обходи майстром робочих місць учнів;
- прийом майстром виконаних робіт;
- прибирання робочих місць.

IV Заключний інструктаж (~270 хв.):

- аналіз діяльності учнів у процесі всього уроку;
- оцінка роботи учнів, її об'єктивне обґрунтування;
- аналіз причин помилок учнів та засоби їх усунення;
- повідомлення та обґрунтування оцінок;
- видача домашнього завдання.

Основна плануюча документація з виробничого навчання у ПТНЗ

1. Навчальний план – це документ, що визначає освітній рівень вступника, цілі навчання, перелік обов'язкових навчальних предметів, механізм міжпредметних зв'язків, форми, періодичність, терміни контролю З, У, Н учнів, їх кваліфікаційної атестації, вимоги до основних обов'язкових засобів навчання та плановий рівень кваліфікації випускника.
2. Навчальна програма з виробничого навчання – це документ, що визначає зміст професійних З, У, Н та способи і методи їх формування; розробляється фахівцем, що викладає курс, на основі типової з урахуванням змін у відповідній галузі виробництва та сфері послуг і погоджується із замовниками робітничих кадрів.
3. Поурочно- тематичний план складається педагогом у відповідності до навчальних програм, розглядається на засідання відповідної методичної комісії, затверджується заступником директора і є документом багаторазового використання.
4. Перелік навчально-виробничих робіт з професії визначає роботи, які виконують учні з метою оволодіння професійними З, У, Н, що передбачені програмою виробничого навчання; складається на семестр майстром в/н під керівництвом старшого майстра, обговорюється методичними комісіями та затверджується заступником директора з НВР.
5. План уроку є обов'язковим особистим документом, складається в довільній формі і має на меті забезпечити педагогу найбільш ефективно проведення уроку. За умови проведення уроків у паралельних групах з однієї й тієї ж теми майстер складає один план уроку з урахуванням особливостей проведення уроку в тій чи іншій групі.
6. Розклад занять складається під керівництвом заступника директора і затверджується не пізніше як за тиждень до початку навчання.
7. Журнал виробничого навчання є основним документом фінансової звітності, який передбачає записи про дату і зміст проведення занять (робіт), час, витрачений на кожну тему (роботу), поточну, проміжну і підсумкову успішність учнів, відсутність учнів на заняттях.

Відбулося засідання школи молодого майстра для педпрацівників 1 року навчання.

На занятті були розглянуті питання:

- Підготовка до уроку виробничого навчання
- Алгоритм проведення уроку виробничого навчання
- Взаємоаналіз уроків виробничого навчання майстрами в/н

За допомогою мультимедіа слухачам було запропоновано написати педагогічно-технічний диктант з основних понять спеціальної лексики, пов'язаною з темою заняття та проаналізувати наданий алгоритм плану уроку виробничого навчання.

При розгляданні третього питання колеги обмінялись своїми планами уроків і аналізували їх на підставі наданої примірної схеми педагогічного аналізу уроку. Цей вид діяльності викликав високу активність, зацікавленість, усвідомленість майстрів в/н. Більш підготовленими до діалогу в межах аналізу уроку виявились майстри Гавріш П.Ю., Герман О.В., які горячо відстоювали послідовність дій майстра в/н під час поточного інструктування .

Наступною темою ШММ буде «Поточне інструктування учнів майстром».

Заняття провела методист
О.Л.Великанова-Безугла

